SPISY ADOLFA HEYDUKA

VIII.

BÁSNĚ

Z R. 1865

VELUT ARBOR ÆVO

2.65

SPISY

ADOLFA HEYDUKA

VIII.

BÁSNĚ

Z R. 1865.

NAKLADATELSTVÍ J. OTTO KNIHTISKÁRNA

V PRAZE

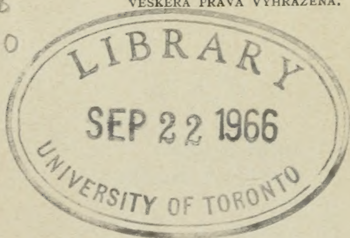
ADOLF HEYDUK:

BÁSNĚ

Z R. 1865.

I.

NAKLADATELSTVÍ J. OTTO KNIHTISKÁRNA
V PRAZE

LIBRARY
SEP 22 1966
UNIVERSITY OF TORONTO

I. JIŽNÍ ZVUKY.

PRŮVODEM.

Básně z roku 1865 s. I., obsahující *Jižní zvuky, Dozvuky vlašské, Vlast* a *Znělky* vydávám po druhé v užším výboru. Při prohlídce nalezl jsem tolik nedopatření svých, sazečských i korrektorských, že bezvolně bylo mi učiniti mnohé opravy, chtěl-li jsem, aby z knihy aspoň něco vytištěno bylo ve vydání souborném. Přítel nakladatel, chtě mě ondy překvapiti sebral rukopis a dal ho do tisku v prázdninách 1865, když jsem se toulal v Porýní, nedbaje, učiněn-li již výbor čili nic. Po návratu mém bylo k tomu již pozdě. — Co ondy se nestalo, učinil jsem teď; větší vady jsem mýtil, mnohé pak básně zcela vypustil, a zajisté na prospěch knihy.

A. H.

Chceš-li vlast svou plně znáti,
rychle na cestu se dej,
zkoumej, zpytuj kraj i lidi,
a pak v písni porovnej.

Na místě předmluvy.

Zní to, zní v mém bujném srdci
jak pohádka z dětských časů,
zní to, jak bych v prsou choval
mladých ptáčat zpěvnou chasu.

Zní to, jak by milá slova,
jež jsem od své matky slýchal,
májový mi větřík znova
růžovými květy dýchal.

Zní to jako požehnání,
jež mně otec v podíl dával;
jak by anděl žití mého
vlny tiše pouspával.

Nuže, slyšte slova tato,
jimiž se můj duch zachvíval;
z hloubi duše vše je vzato,
co jsem v těchto písních zpíval.

Touha po jihu.

Ven a dál v ty širé kraje duše má zas vzhlédnout touží,
vlaštovka kde křídla svoje v modrých vlnách moře hrouží.

V síni mé tak dusno, těžko — a v mém srdci touha hoří,
rozmáhá se, v dálku šlehá, v dálku, v dálku, k moři, k moři.

K moři, na němž bílé lodi k novým dálným světům plynou,
kde v lagunách rybky zlaté přítulně se k veslu vinou.

Tam, kde víla v štíhlou loďku stkvosty krásných perel hází,
rusálky kde mysl žhavou tichým zpěvem doprovází.

Tam, kde nebe v stálou něhu jasné oko svoje halí,
tam kde bouře rukou chvatnou lagun modrých nepokalí.

Palmový kde hájek svěží ladný půvab v sobě chová,
citrony kde v poli kvetou a jablka granátová.

Lid kde v chrámech vykouzlených Boha o svobodu prosí
a svých pěvců slova stkvostná věrně v středu srdce nosí.

Tam má touha a ten oheň nitra mého mocně blýská,
a má mysl mocně plane, a mé srdce mocně výská.

Moře — srdce.

To přenesmírné, čáruplné moře,
jak v širé mlze daleko se ztrácí,
to pravým obrazem je mého hoře,
jež z upomínek v srdce mi se vrací...
Ó moře, moře, čáruplné moře!

Ta plachá loď, jež v šerých vlnách pluje,
zdá dumavou se písní býti,
jež vlasti širé dálky pozdravuje,
kde zlatá hvězda mého srdce svítí...
Ó srdce, srdce, čáruplné srdce!

Kde ten zdroj?

Rychle mořem uhánějí
Neptunovi bujní koně,
bujní koně — divé vlny,
zhouby plny, vášně plny, —
z nozder pěna se jim prýští,
o břehy své hlavy tříští,
a jen bouře pláče pro ně.

A za těmi koni letí
jiný komoň — mysl žhavá,
vznáší se a pozvedá se,
létne, touží, světa ptá se
na zdroj zlatý, jímž se písně prýští
zvučné, žhavé pro potomstvo příští,
jimiž z hrobu vstala by nám sláva.

Příchod.

Na horách už svítá, svítá,
zlaté slunce šlehá výše,
lazurné ho moře vítá
úzkostně a sotva dýše;
mdle jen pozvedá se,
výší se a níží zase;
voda leskne se a kmitá,
a mé srdce tone v kráse.

Krásné jitro — na kanále,
vzhůru, dolů loďky plynou,
a z kanálu dál a dále,
v šedých moře mlhách hynou,
a kdo v loďce dumá, sedí,
zázrak vidí, kamo hledí, —
u břehu však teskně prosí
o kus chleba lidé bledí. —

Most lagunový.

Věčně novou, věčně mladou jsi ty, krásná Venecie,
pokud Adria, ta krásná, bílé tvoje nohy myje,
pokud ono nebe jasné přátelsky se s mořem snoubí,
pokud lesklá voda lagun paláce a chrámy vroubí.

Palác, chrám, ba každý kámen, kus je slavné historie,
při pohledu na tvou krásu přepodivně srdce bije;
jak jsem tebe vykouzlil si žhavou myslí, celý, celý,
přede mnou je čarodějný sen ten stkvostně zkamenělý.

Venecie, Venecie! Věčně krásná Afrodito,
v nitru srdce mne to bolí, líto mně tě, líto, líto.
Bohyně, ty věčně krásná, drahou volnost tobě vzali:
velkým mostem lagunovým k zemi tebe připoutali.

Dřív jsi byla kroužkem zlatým, s věrným mořem spojována,
nyní jsi však železnými pruhy k zemi připoutána,
po nich divý komoň jezdí, který z nozder oheň hází,
a s ním lidé, v jejichž srdce z pohledů tvých lítost vchází.

U Rivy.

V lodích, jež se zakotvily
u Rivy dei Schiavoni,
v slovanskou se píseň slily
citupiné dumné tóny.

Z Ilyrska a Dalmacie
plyne loď a zpět se vrací,
a co v lodi sní a žije,
zrozeno jest k tuhé práci.

Z lodi bujný zpěv zaznívá,
leč ty dumné zvuky bolí;
Slovan to, jenž bídu skrývá
zpěvem v těžké Trabaccoli.

Večerní ticho.

Jižní nebe, jižní kraje,
stále dál, vždy dál a dále,
krásné to, v benátské loďce
večer jezdit po kanále —

Vidím všecko — jedu v loďce,
k lagunám se noc přikrádá,
na vodu a na paláce
lesklý měsíc stříbro skládá.

Od náměstí v dálce ticho,
jenom veslo šplouchá z dola,
a od Lida táhlým tonem
zní a zmírá barkarola.

Jen kameny z budov v pádu
povzdechnou si přes tu chvíli,
a pak hrany zvoní rány
smutných zvonů kampanily.

U hrobu malé Cornelie,

dcerušky mého přítele G. z L.

Ta jarní kvítka, jemná, svěží, drahá
mráz časný krutě potírá a drtí;
po teplých srdcích chvatnou rukou sahá
tak ráda mrazná, nelítostná smrti. —

I Ty jsi zvadla, něžná Cornelie,
zem Tobě byla předsíní jen nebe,
pak jsi šla na pout, žel! a rov už kryje —
větvičku zkvetlou z mlada kmene — Tebe.

Což bylo Tobě těžko žíti v světě
a milejší pout do krásné té vlasti,
kde mizí stesk, jenž naše srdce hněte,
a za zdroj želů zdroj se prýští slastí? —

Teď cypřiš roste na Tvém hrobě malém,
a bujný břečtan zakrývá Tvé jméno,
leč v drahých Tobě srdcích v lesku stálém
jest Tobě první místo posvěceno.

I růže kvetou na Tvém nízkém hrobě
a fialy a vonné pestré kvítí,
jak památka, jež v duších pučí Tobě
a v sdílných srdcích hvězdným jasem svítí.

Dnes cizinec se svěřil vlnám moře
a přináší Ti pozdrav drahé matky,
jíž zhasla Tebou radost — vzešlo hoře,
a všecky duše ztratily se statky.

Viz, cizinec tu na Tvém rově stojí,
jen chudý básník, — k jihu tažné ptáče —
on Tebe neznal v žití věčném boji
a přišel sem a na Tvém hrobě pláče. —

Hle, slunce barví moře do krvava
a bílou desku — „Cornelie“ — zlatí,
a pěvec z ciziny Ti s Bohem dává;
noc spěchá už, a trud mu mysl chvátí.

Do černé loďky nazpět noha stoupá,
cit ňader však a mysl k nebes báni,
kde v blankytu Tvá postava se koupá,
již strážný anděl zlatou palmou chrání.

Ach, vidím Tě, jak postava Tvá svatá
od hvězdy k hvězdě v božském míru kráčí,
a na červánky stoupá něžná pata,
a růže hlavy sklánějí a pláčí.

Ty růže sype anděl na západu
na onu zem, kde nyje Tvoje máti,
a souzvuk ptactva v utěšeném ladu
výš vznáší se, chtě pozdrav Tobě dáti. —

Ach, ručkou malou žehnej místu tomu,
kde otec, matka, bratříček Tvůj žije;
až v rozkaz boží půjdou také domů,
ať v blažený vás zase vínek svije.

Hleď a jásej!

Srdce, srdce, hleď a jásej, zde tvá touha celá, celá,
všecko, po čem zatoužila krev tvá bujná, teplá, vřelá.

Nesmírné Tě moře vábí, stkvostné město mile vítá,
a tvůj údiv zhárá ještě mnohá perla posud skrytá! —

Pohleď, nyní po kanále v lehké loďce jedem spolu,
nevíš, kam máš zrak obrátit, k palácům neb k vodě dolu.

Vidíš, jaká směs to květná ladných tvarů různých slohu,
románský zde, tamo pyšný gotický sloup staví nohu.

Maurický se oblouk tady, onde renaissanční vzpíná,
a zde přímá čára věrně na Řecko tě upomíná.

Pesara zde mocné klenby, kolosální, přenádherné,
zde na perli Vendraminské korintické sloupy černé.

Hleď, zde Foskarů je palác — onoho to dože panství,
třikráte jenž plně zákon, syna poslal do vyhnanství. —

Zde palazzo Schiavoni, — slávské jméno vlašském v plenu —
Slovana, jenž štětcem kouzlil v svět zářící Magdalenu.

Zde v tom domě, jehož okna clonou pavučin se kryjí,
hrdý Bembo nudné verše čítával svá Lukrecii.

Leč, kdož kvetoucí ty krásy stkvostných staveb sčísti může? —
čítalo jsi, srdce moje, v bujném jaře svěží růže? —

Jistě ne! Kde tolik krásy, tam jen srdce raduje se
pokaždé, když bdělé oko nový obraz v dar mu nese.

Před palácem Mocenigo,

obydlím lorda Byrona.

Tak zde jsi žil, ty britský velikáne,
zde tvoje srdce novým ohněm vzplálo.
zde zkvetly touhy doma pochované,
a v každé rosou tvoje božství stálo.

Tam z rodných krajin záští vyštvali tě
a urvali tvou lásku neskonalou,
když rozvíjet se počla na úsvitě
tvým zlatým dítkem, tvojí Adou malou.

Ty, který srdce lidské znal jsi více
než chladný rozum suchých anatomů,
jenž miloval jsi jiných nad tisíce
a knězem byl jsi v lidstva velkém dómu;

Ty's hnusným jedem záští otrávený,
jak bujný jelen v jihu spěchal kraje.
a vřelým nachem srdce zkrvácený,
svou slávou ozářil's zem oné láje.

To nebe zde zas útěchu ti dalo,
zde mocný duch zas míru hledal skrýše,
a don Juanem, který zde se zrodil,
stal jsi se králem olympické výše.

Zde Sardanapal vykouzlen tvou mocí
a Faliera odvážlivé dílo,
zde srdce tvé za mile jasných nocí
tlum nových duše světů vykouzlilo.

A zdá se mi, že tady nad tím mořem
tvůj duch se vznáší v zlatých orlů roji,
a srdce tvé že naplněno hořem
je s osudem a časem posud v boji.

Vždyť nemohli tvé srdce pochovati
v té nízké, westminsterské hrobce mělké;
ten skrovný chrám, jak mohl místa dáti
as pro srdce tak zázračné a velké.

Byrone velký, jemuž svět byl malým,
zde v úctě posvátné svou kloním hlavu
a bojácně své bledé tváře halím,
vždyť sluncem věčným tvou zřím zářit slávu.

Na piazettě.

K západu se slunce kloní . . .
Viz, u sloupu na náměstí
chudý žebrák slzy roní
a v leb holou bije pěstí.

„Svatý, mocný Theodoře,
hleď, zde plač žebrák chudý,
viz to naše kruté hoře
a jak roste všudy, všudy! —

Svatý Marku, kde tvá sláva? —
Lev tvůj mrtev! — Všecko kleslo!
Co nekleslo, opadává.
Jedem . . . Kam? Smrt řídí veslo!

Paláce — toť zbytky rumu,
laguny — toť slzy naše,
umění — hrst nerozumu . . .
Kdy nám pošleš Mesiáše?

Či je prokleta ta půda? —
Všecko žebrákem být zdá se,
palác dožů — mrtvá hrúda —
nám jen v posměch vypíná se.

V posměch je tvůj lev, tvé sloupy
hrdé chátře na náměstí.
Svatý Marku, národ oupí
a svou lebku bije pěstí! — —"

K západu se slunce kloní,
a v mém srdci těžko — palno,
podivná v něm píseň zvoní,
trudno, teskno, smutno, žalno.

Zvoní, zvoní! Blíže Prahy
pocítil jsem také chvění,
kde můj národ drahý, drahý
spáse chtěl a spasen není . . .

K západu se slunce kloní . . .
Viz, u sloupu na náměstí
chudý žebrák slzy roní
a v leb holou bije pěstí.

Na Molo.

Venecie, krásná jsi i v hoři! —
Bůh tu zvláštní píli vynaložil,
aby všemu: vzduchu, kraji, moři,
diadém své moci na skráň vložil.

Čarodějné, divotvorné kraje!
Plny krásy, života i zpěvu,
každý pohled sladkou rozkoš ssaje
ubohému srdci pro úlevu.

Tvoje nebe — dítko věčném v jaře,
v stálém jaře, v stálém usmívání
jako dívky jasná očí záře
v první touze, přání, rozkochání.

Tvoje voda — lazur rozpuštěný,
gracie jej proměňují dechem,
v démanty a perly jeho pěny,
v rubíny pak slunce jitra spěchem.

V lazuru tvém stavby přenádherné
pyšně od paty se k hlavě zhlíží,
po kanálech štíhlé loďky černé
hravě nesou dívek lehkou tíži. —

San Salute stříbrolesklé báně
nížící se slunce v zlato halí — —
Venecie, proč zakrýváš skráně?
snad že píseň lidu zrak ti kalí?

Znám tu píseň, — píseň zašlé slávy —
o zlámaném žezlu, hněvu skrytém,
o koruně, jež ti padla s hlavy,
o ztraceném štěstí s blahobytem.

O purpuru, pod nímž ukryt býval
bohatec i žebrák, stejni v rodu;
znám ten čas, jenž jako bouře příval
zanesl tě pláčem pro svobodu.

Činu orel mladý — dbej té změny —
myšlenkou se jenom lítat učí,
jeť tvá sláva velmož zavražděný,
z jehož rány růže krásy pučí.

Trpěla jsi dosti zas a zase;
mním-li na vše, v srdci krev se pění,
chvěji se, leč v bolesti i kráse
domov můj to předce, předce není.

V paláci dožů.

Na stropě nádherné síně veliká se hvězda skvěje,
obraz je to Venecie, vítěze jak věnčit spěje.

Čarokrásná je to paní, ana sněti lauru nese,
a té hvězdné ženy tvůrcem je Paolo Veronese.

Umění a vědy sídlem je to krásné její čelo,
koruna jí hlavu zdobí a šat zlatý zdobí tělo. —

Venecie, Venecie! Kde jsi, mocná, krásná paní?
hrdý vojín hlavu pyšnou před tebou už neukláni.

Koruna ti s hlavy vzata, purpur nekryje tě více,
oko pláčem zkalilo se, žalem vybledlo ti líce. —

Pod podloubím hradu toho, jenž tvé slávy zbytky skrývá,
buben víří nebo cizí na strážnici zpěv zaznívá.

Tam, kde dřív jen senatoři pyšní procházet se směli,
vojenské teď stráže stojí s ostře nabitými děly.

Klíče světa ztratila jsi, prsten, žezlo tobě vzato,
tisíce však srdcí zpěvných svými kouzly poutáš za to.

A nechať by jinou ženu citný pěvec v srdci choval,
do tebe by, krásná paní, ohněm vším se zamiloval.

V zamyšlení.

V zamyšlení stál jsem blíže Basiliky
různé upomínky srdce rozháraly
na vrcholu brány k stkvostné Mercerii
dva kovoví obři dvanáct odtloukali.

Z nitra srdce mého, v myšlenkách mých skryté
vystupují zjevy dávno zašlé chvíle,
mimo mne se nesou, kryty zlatohlavem,
a kam oko hledí, slavnostní je píle. —

A na štíhlých stěžních vidím prapor trojí,
trojí stkvělý prapor volně větrem vláti,
na každém tré znaků — království tří kleslých:
Morei a Cypru s Kandií zřím státi.

V chrámě milé zpěvy, varhan zvučné tony
libou vůni myrhy v nebe provázejí.
a benátské zvony v souzvuk spojily se,
a v dál po Adrii libohlasně pějí.

Z nádherných a stkvostných budov, okrášlených
čarokrásné něžně pohlédaly paní,
do paláce dožů spěli senátoři
v purpuru a v drahém zlatém krumplování.

Žebrák, lodník, šlechtic k břehu pospíchali,
kde loď Bucentauro náhle v jízdě stala,
a chtíc zlatým leskem předčit samo slunce
dvě stě silných ramen k plavbě ukrývala.

Dože v předu lidstva na palubu stoupil,
roh mu Benediktův šedivou kryl hlavu [1])
a benátský národ svobodě a moři
nadšen po třikráte provolával slávu.

Plynula loď zlatá hrdě k břehům Lida,
pyšného by dože s mořem zasnoubila,
aby ruka jeho prsten posvěcený
v onyxovém pouzdře v klínu moře skryla.

Množství přenádherných loděk s dožem plulo,
pyšně přioděným slávou vyšší krále,
Adrie pak krásná v modrojasných vlnách
ženicha a pána odnášela dále. [2])

V zamyšlení stál jsem blíže Basiliky,
zvony mřely, tichly, lid se zvolna ztrácel,
já za Bucentaurem v dálku pozíral jsem,
ale žel, žel, nikdo zpět se nenavracel. — —

— ——

Elegie na moři.

Divokrásné moře, jehož ňadro
čerstvý přítok zvedá, odliv níží,
v srdce mé jsi žalu vetklo jádro.
Žalost má se ve tvých vodách zhlíží
zmáhajíc se v uplakanou robu,
tvém jež na dně dávných věnčí hrobů.

Na tisíce pohřbeno Vás tady
bez památky velkém na hřbitovu,
srdcí čistých, srdcí plných zrady;
nikde kříže tady, nikde rovu,
jenom vlna, jež se bouří zvedá,
jako sirá vdova na hrob sedá.

Bez kamenných hroby ty jsou tíží,
ale snivé mysli mojí zdá se,
do vod modrých když se oko hříží,
že z nich pomník u výš pozvedá se,
bouře hněv když nebem těká dravý
a na povrch náhle vlny staví.

Želím vás, kdo tady spočíváte,
vás, jichž nikdo nesměl obejmouti,
ni na rakev slzy plakat svaté,
nesmělť sprovodit vás v slední pouti,
nemohl vám dáti na hrob kvítí,
aniž na rově se pomodliti.

Želím vás, již vlastní krví vřelou
modré tyto vlny barvili jste,
kdo jste odhodlaně s duší smělou
za bratry šli v náruč smrti jisté.
Pro vás — pro ně — horoucími žely
do krvava oči zaslzely.

Vás však nejvíc, nejvíc želím, drazí,
v lagunách již tamo spočíváte,
vás, jichž kosti na břeh bouře hází,[3])
kosti bílé, zneuctěné svaté,
vás, kteří jste jako hrdé skály
za lidskost a práva bratrů stáli.

Bertuccio, muži z nízka rodu,
pyšným chlapem z šlechty pohaněný,
první umíral jsi pro svobodu,
krví zabarvil jsi bílé pěny,
že jsi směle hedvábné té luzy
navždy zahnat vzteky chtěl a hrůzy.[4])

Bertrand bídný také pohřben tady,
kořistí snad mořské stal se zmije.
jež tím trupem plným hnusné zrady
otrávená při dně vod se kryje,
aby míst těch znesvětila vodu,
kde spí ti, kdo padli pro svobodu.

Bertuccio! Čtyři sta vás setbou, —
pro volnost jste umírali tiše,
vaše smrt však hroznou byla kletbou
signorie světovládné říše;
zpět vašimi dětmi vlasti dáno
vše, co zradou ondy pochováno.

Nehynoucí pomník v lidu máte,
jako bratří tam na Bílé hoře,
snad se tajně v noci pozvedáte
uvidět, zda posud rudne moře? —
Nerudne, to slunce z mraků vstává,
pozdrav vám i nám i světu dává!

Na Campanile.

Ach jak divný stesk a žalný ubohé mé srdce chvátí,
zřím-li k břehům zelenavým, kde se v modru Alpy tratí.

Hejno myšlenek je v mysli, leč mé srdce v čárném květě,
obrátím-li žhavé oko z Campanily k Piazzettě.

Na laguny zřím-li dolů, loď kde křídlem ptáka pluje,
odkud na břeh zlostná bouře posud lebky vyhazuje.

Na komory olověné, kde si vězeň prs rozrýval,
když mu větřík roztouženě písně o volnosti zpíval. —

Na palác zřím hrdých dožů, na nějž stkvělý měsíc svítí,
a ten pohled srdce moje náhle hněvu ohněm nítí.

Hle, jak oblouky ty ladné velebně se spolu víží,
jak ty sloupy vzdorovité nesou klenby obří tíži,

jak své hlavy hrdě tčýí, jak se klidně řadí spolu,
Calendaria však hlava, jejich tvůrce, padla dolů.

Padla, že chtěl signorii v říš věčného poslat klidu,
a z té panské vlády míti upřímnější vládu lidu

Vládu lidu — slova ta měl Falier též v srdci psána,
za to jeho památka však z dožův řady vymazána.

Jenom rouška kryje místa, v obraze kde měl se stkvíti
on, jenž na vždy lid a šlechtu síle v zdar chtěl pobratřiti. —

Venecie za jitra.

Jak jsi krásná, když se jitrem
v novou něhu odíváš
a kol pasu lesklý lazur
věčně věrných lagun máš,
když tvou hlavu diadémem
zlaté slunce pokrylo
a v tvé srdce nové žáry
bujna žití vylilo!

Žel však, žel, ten pohled v slunci
radost v trud mi obrací,
zdá se mi, když zřím tu radost,
že tvé srdce krvácí,
slední krev že ještě cedíš,
zavražděna bez viny,
abys silou napojila
hynoucí své rodiny.

Země má však v kráse, bolu
tebe výše stojí — žel,
tiše nesla, tiše nese
hrůzy msty i hrůzy střel;
přijď a hleď v ty proudy slzí,
přijď a poslyš žalný tón:
tak umíral, zbaven všeho,
zpěvu král — král Amphion! —

Noční plavba.

Laguny se temnem zahalily,
a u břehu krásné Venecie
stavěly se lodičky i lodě,
aby na čas odpočaly sobě,
s Adriou než zasnoubí se tiše
záře měsíce. —

Já jen pluju sám v těch mírných vlnách,
v šumných vlnách nepřehledných lagun. —
Nazpět k městu oko vrátilo se,
s palácem kde žalář spojen mostem,
Ponte sospiri kde vypíná se,
z něhož vězeň sledně viděl moře,
v posled viděl ozářené hory,
v posled viděl zelenavé střechy,
v posled svoje naděje a touhy,
ponejprv pak hrob svůj — modré moře. —

Jedu v místech, červená kde loďka
často trupy v Adrii tu modrou
v nitra svého hloubku pouštívala,
vzdech kde přehlušen byl taktem vesla,
odkud výkřik k břehu nezabloudil. —

Ticho je, — tak ticho — jenom veslař
proti přílivu svou loďku řídě,
mírným šustem vesel ticho ruší.
Ticho zas, což ještě žiju, žiju?
nejsem dávno aspoň srdcem mrtev?
Není loďky černý, nízký příkrov,
nízký, černý příkrov mojí rakví?
Není světlo z věže tamo v moři
svíce pohřební? A zvonů souzvuk
mojí rakve družné sprovázení? —

Loďka plave, měsíc z mraku stoupá,
na malých se vlnách světlem chvěje,
chvilkou na můj obličej si sedá. —
Je to pravda, srdce, srdce moje,
jsi-li mrtvo na počátku žití;
a co k smrti přivedlo tě, srdce?
Oloupili tebe o skvost drahý?
stalo jsi se hříčkou krásné ženy?
zplenil někdo kraj tvých ideálů?
vysušil tvé slzy — písně tvoje —
ohnivým snad někdo mečem hany?
Vyčerpal kdos vzpomínek tvých studnu,
temný závoj tvé že pokryl touhy?
Proč jsi odumřelo, srdce moje?

Srdce mlčí, mlčí bez zachvění.
Leč ký div — teď znova zachvělo se,
zachvělo se teskně, úzkostlivě,
naplnilo podivnou se touhou. — —
Z dálky zněly jemné táhlé tóny,
jemné táhlé tóny hlasu dívky,
čekající v touze na miláčka
na ostrově v cypřišovém hájku.
To tě, srdce, pobouřilo, srdce?! —
Vzpomínka to na svět nejkrásnější,
vzpomínka to na ty sladké žaly,
na hanu též, v které milujeme,
na veselou bujnost, na pláč žalný,
na zářící oko, na pal lící,
upomínka na hru v mladém žití,
na hru lásky, v níž je život sázkou!

— — —

Bledá paní.

Semo tamo vlna proudí
po těch stupních mramorových,
a kam oko tvoje hledí,
všude krás a lepot nových
na těch malbách vzácné krásy,
stavbách věčně v milé záři,
na lodičkách, na rybácích,
na děvčatech snědých tváří.

Ač už zvadly květné stkvosty,
předce krása všude pučí,
pohled kolem tvoje srdce
novým písním povyučí;
pohleď kolem a pak v hloubku,
odkud bledá paní kývá
a pod pláštěm purpurovým
čapku, meč a žezlo skrývá.

Stejný žal.

Pojď, veslaři, odpočiň si, divně moje srdce hoří,
když má duše v proudy slzí tvého národa se noří.

Divno mysli, divno srdci, palno, želno, ba až k pláči,
zří-li, kterak sláva lidstva vzejde, stoupá, — k hrobu kráčí. —

K půlnoci hleď! Vidíš tamo, kde ty černé mraky plynou,
tam, věz, upřímní a dobří, drazí bratří moji hynou.

Ano, ano, vlast má tamo také ondy volnost měla,
z hoře vašeho jsou vlny, naše bolest zkameněla . . .

Pojď a sedni, milý hochu, sdílejme své stesky spolu,
pro modré-li moře pláčeš, pro Bílou já pláču horu. —

Růže jsi —

Růže jsi, žel ale, růže zvadlá,
sopka krás jsi, oheň tvuj však zplanul,
hvězda jsi, leč hvězda s nebe spadlá.

Vše mne upoutalo, kde jsem stanul;
velebně mne dojal pohled chrámů,
z vnitřku jejich mrtvý chlad však vanul.

Opustila's nyní sebe samu,
jenom osud stále tobě volá:
„Nejsilnější slávy kmen já zlámu!"

V síni dožů, když jsem hleděl z dola
na ty tváře volenců tvých dávných,
kývala mně jejich hlava holá.

Každý mluvil: „Hochu, z dob těch dávných
zbylo vlasti naší slávy málo:
nic, leda pár loděk mořeplavných."

„Nám ty loďky, vám pak nebe dalo
místo žezla zákolníček k pluhu;
avšak lidstvo ještě neskonalo.

Po potopě sklenul tvůrce duhu!“ —

Venecie za večera.

Jak dítě tiše spočíváš,
jež nezná, co svět strastiplný,
červánky za podušky máš
a kolébkou ti modré vlny.

A víly hejčkají tě v snách
a svoje noční písně pějí
než mlhy v tanci po vlnách
v dál tajemnou se poznášejí.

V ten čas chci ven v ten svůdný ráj,
už veslo pevně drží pěst,
a s hůry hvězdy pohlédaj'
a z dola obrazy těch hvězd,
a po vodách noc pohádková kráčí,
jen já tu ještě dumám, sním a pláči.

Pohled s Galerie.

Večer byl tak tichý, krásný, smavý,
večer, v němž se láska v srdce loudí;
večer milý; v jasném světle stála
na obloze lesknoucí se luna,
sesílajíc paprsky své stkvostné
na laguny, břehy, mosty, chrámy. —

Do paláce pospíchal jsem dožů,
abych pohled čarovného města
s galerie v nitro duše vložil.
Po velikých schodech tiše stoupám,
obrovské jež sochy strážně krášlí;
zastavím se na nejnižším stupni,
abych spatřil památná ta místa,
na nichž dože, z vůle signorie,
v slávě zlatou přizdoben byl čapkou. —

Zázračný to pohled s galerie
na náměstí veliké i malé,
na nichž tisíc plamenů se blýští.
U břehu, hle, volnosti jsou strážci,
volnosti té dávno utracené,
utracené, šlapané a zhaslé.
Theodor zde s štítem v pravé ruce,
levá ruka tupé drží kopí,
na znamení, že se bez útoku

republika prve štítem chrání,
útok teprv zbraň že vyvolává. —
Vedle něho lev svatého Marka,
Evangelium jenž v drápu drží,
na němž veliké „Pax tibi“ psáno.

Pokoj, pokoj v širé světy hlásá,
pokoj moři, zemi, lidstvu všemu.
Mladé slunce z rána písmo zlatí,
zlatí štít a mramorové sloupy,
však, co zašlo, nazpět nepřináší.
Ona, která mír volala světu,
přepadena, rvána, zneuctěna!
Její skvosty vzaty, rozcuchány,
její sláva pláče nad vodami,
a mé srdce pláče v nitru žhavém,
pro svobodu její, lidstva — vlasti! —

Torcello.

Torcello, ty místo milé, k němuž toužení mě sneslo,
v hájku tvém chci spočinouti — hej, lodníku, odhoď veslo.

Tak; a zde chci spočinouti v utěšeném chladu stromů,
moje mysl zatoužila k drahé vlasti svojí — domů! — —

Spočinul jsem; mladé stromky vrhaly mně listí dolů,
a ty květy v bujné trávě kývaly mně s hebkých stvolů.

Odtud k moři v nepřehledné, šíré dálky jsem se díval,
jehož nitra krásy, zhouby nikdo ještě nevyzpíval.

Když tak hledím, myslím, toužím — prsa má se divně chvěla.
ptáčata to byla — písně — která domů létnout chtěla.

Lido.

Čarokrásná, jasná, milá noc to byla,
Adria když moji loďku pohostila:
večernice plným mírným světlem plála,
když se loďka moje k Lidu kolébala.

Zdálí již mi ostrov stromovím svým kýval,
jehož milé břehy příboj vln umýval,
kde scirocco mírný uhostil se v sítí,
kde v pobřežním písku mořská hvězda svítí.

Kde jak já snad mnohý myslí zadumal se
a, kde štěstí bydlí mořských ptáku ptal se;
kde snad mnohá duše opuštěná nyla
nežli květy srdce v pestrý vínek svila. —

Tamo nazpět město hořem, smutkem jato
do tmy zahalilo kopulí svých zlato,
pohádka to velká, která v plné kráse
z hloubky moře k nebi vystupovat zdá se.

Chrámy jeho skvostné a paláce schudlé,
z pamětní to knihy listy, dávno zrudlé,
jak ta hrdá slova, — když byl ještě den tu, —
jimiž hlásán býval zákon orientu.

Vítej mi, ty místo drahé, tiché, milé,
veliký kde Byron bouřné trávil chvíle
a kde kolem náspů komoně proháněl,
když mu oheň vášně v prsou růže skláněl.

Vítej mi, ty místo, kde, již mrtev z poly,
znovu rty byl vzkříšen krásné Guiccioli,
v chladnoucí kde srdce, v srdce věčných svárů,
vléval démon Shelley nových vášně žárů. —

Vítej mi, ty místo, tu, kde pod moruší,
vyzpívat chtěl celou velikou svou duši,
kde si přál, by někdy unylé to tělo
v zlatém Lida písku jednou pokoj mělo. —

Kdo, ach, najde stopu jezdce velikána!?
Mořem opláknuta, vichrem jest zavána,
a jen v mysli vidím na pobřežné hrázi,
kterak komoň jeho z nozder oheň hází.

Let komoně toho — bez meze a dráhy —
s jezdcem velikánem zahynul tak záhy,
komoň k nebi létl, v oblacích se ztrácel,
ach, a v Missolungách jezdec dokrvácel.

— ———

Parallela.

Básni, plná něžných palů,
plná krásné divokosti,
plná vášně, smutku, žalu,
dost již trpěla jsi, dosti.

Ale v mojí rodné zemi
nebetyčná bolest kráčí;
přeubohá mezi všemi,
ulevit si můž' jen v pláči.

Po staletích ještě žije,
ještě cítí, koná, staví;
syn tvůj zpěvně lká a nyje —
u nás pláč je usedavý. —

A tak osud barvy duhy
mocným žezlem v mraky mění,
čím krásnější zemské luhy,
tím větší jich utrpení. —

Verona.

K tobě zatoužil jsem také, ne, bych hradby, mosty zřel,
leč bych památky tvé zhlédnul, jimiž se dřív Říman stkvěl;
abych arenu tvou spatřil, pýchu synů tvých i dcer,
bestiím v níž člověk dáván k slávě olympických her,
kam sprovodil gotské zbraně, hněv výbojných orlů svých,
a kde sídlo svoje rozbil veliký Theodorich,
Romeo a Julii kde k nebi nesl lásky let,
na jichž hrobě usmířil se veronské zas šlechty květ,
kolébka kde druhdy stála Nepota a Catulla,
jejichž jména k pýše tvojí po staletích splanula,
odkud vznes' se onen heros, který králem barev byl. *)
k nedostižné výšce s oním. Assuntu jenž vykouzlil.

Padua

Staroslavné jsi ty město, Padovo, kam Čech se bral,[6]
v proud by mocný doma zčeřil, kapkami co v tobě ssál;
veliký kde Galilei k nebi zvedal svoji tvář,
celý svět by osvítila mocné pravdy svatá zář.
Zář, kterážto věčným sluncem posvětila jeho smrt,
v kterou štval ho licoměrný temnosti a zášti chrt. —
Umění ty's plno, plno, nádherou tvou opojen
vykouzlil zde slabý člověk Apolina božský sen,
sochami v Prato di Valle myšlenku tak krásnou skryl,
všakých národů zde hvězdy kras a vědy pobratřil;[7]
to když vidím, bezvolně se z prsou vine tajný vzdech,
kdy as v národů kruh velký vstoupí bratr, vstoupí Čech?! —

Při jezeře Gardském.

Jako safír velkolepý, zasazený v horském kruhu
poutáš srdce, krásné Garda, v mysli jasnou kleneš duhu;
krásná vodo, o jíž panství Janov válčil s Benátkami,
pohled tvůj, on choré srdce krásou svojí poutá, mámí.
V údolí tvém věčné jaro, věčná rozkoš, věčná krása,
a jen bora prudkým dechem tvojí vodě válku hlásá;
na sklonech kde horských věnců svěží lavřín zelená se,
cypřiš pučí, granát kvete, mandle rdí se v různé kráse.
A v tvých hájích olivových rozkošné jak spočívání
i v těch loubích, kde se réva na palčivé čelo sklání. —
Z rumu Roccy níž jsem hleděl, Garda, k jasné tvojí vodě,
v zátoce kde krásné Rivy zakotvily plné lodě.
S Monte Balda příkrých vršků oko v širých dálkách tone,
tam kde Catull sladké písně toužně pěl na Sermione,
a z lesíků oranžových, v nichž se libě domky tratí,
libá vůně větrem vane a čarovně mysl chvátí.
Vodopád kde z Val di Ledro, Ponale ten stříbropěnný
v perlový se prášek tříští, v drobné stkvosty nesečteny;

slunečním kde světlem stkví se paprslek ten jeho hravý,
a že navždy zahynout má, žel svůj pláče usedavý. —
A když trudno bylo srdci, když v mé mysli palno bylo,
tu jsi ty mne, tiché Arco, v kroužku přátel pohostilo. —
Garda, krásné, milé Garda, šťasten byl jsem s tebou chvíli,
tak že ani myšlenky mé nazpět domu netoužily.
Kolikrát jsem za večera vedl tebou, zmítán vlnou,
loďku malou s plnou myslí, s plným srdcem, s duší plnou.
Kolikráte mužnou silou plul jsem tebou bez zachvění
a po ptácích na pouť jdoucích vlasti vzkázal pozdravení.
Jak bych mohl zapomenout Hesperidek božské sady,
jejichž vzhledem oko srdci rajské vykouzlilo vnady.
Garda, Garda, krásné Garda, až mé srdce svadnout musí,
na ráj lidstvu nazpět daný — údolí tvé — vzpomenu si. —

—

Žebračka.

Žebračka krásná u Rialta stojí
a malou ruku natahuje svoji.
„Carita!“ volá s slzou v modrém oku
a mimojdoucí zastavuje v kroku.

Hebounký vlas, jenž snědou tvář jí kryje,
jak damašek kol hlavy se jí vije,
a čarodějně z uplakaných tváří
to oko ohněm divých tužeb září.

Ti plní, krásní, rubínoví rtové
vždy políbení touží míti nové,
a postava ta ztepilá se sklání
jak k vášnivému muže objímání.

Ach, děvče, děvče, žel mi tebe, drahá,
i tebe v síť snad pojme hanba nahá,
a divý žár, jenž nezná žádné hráze,
i tebe, žel, i tebe svede k zkáze.

Znám život, znám — to poklad srdce mého,
že váží z nitra lidu veškerého,
že život všaký věrně si v něm stele,
a píseň z toho jest mé žití celé.

Tvuj zrak i zjev — on napořád mi věstí,
že v kalu lidstva bude tvoje štěstí,
a pak — a pak že budeš opuštěna
jak znesvěcená perla tvorstva žena.

A čas a život krásu tvoji schvátí,
ty zanikneš a svět ti bude láti,
a vzpomene-li někdo na tě znova,
pak bude to jen píseň poetova.

Květinářka.

I.

Ty děvče černooké,
mladinké, útloboké,
mluv, mluv, přec, kde jsi bylo,
že tě mé oko v arkádách
kytičky nosit nespatřilo?

Ty děvče jižní krve,
veselé, černobrvé,
mluv přec, kde jsi se kryla?
Má duše po tobě, o věz,
horoucně, vřele zatoužila.

Ty moje děvče zlaté,
veselé, boubelaté,
mluv, kam jsi se mi dělo?
Cizinců přišlo mnoho sem,
ty's na kytičky zapomnělo!

„Aj, přišli cizinci
kupovat kvítky
a vzali všecky věnečky
i všecky zbytky,
a vzali všecko dočista — —“
Snad přece něco pro mě máš?!
„Jen jeden ještě věneček,
leč ten je váš!“

—

II.

Dnes tak záhy, boubelatá,
dnes tak záhy? vida, vida,
vždyť ti spánek v očku sedí
a tvá líčka posud hlídá,
diblíku můj prostovlasý;
dnes tak záhy — proč pak asi?

Přišlo dnes snad nové panstvo,
kavalír, jenž rád má růže?
slavnost? svatba? Ne — i šlaka!
což pak tedy? nuže, nuže,
odpověď ti na rtu pálá,
chutě, ven s ní, lhářko malá!"

„Nelhu, ale chci vám říci,
koráb odplul záhy z rána
a s korábem mladý lodník,
jejž jsem měla za milána,
kormidlo on statně vede,
dnes však — myslím — těžko jede.

V rozloučenou jsem mu tedy
vonné květy přichystala,
na kormidlo, aby vzpomněl,
pěkný věnec z růží dala,
pěkný věnec — růže svěží,
vždyť mně nejhloub srdce leží.

A pak ještě políbení . . .“
„Jedno jenom? to je málo! —“
„Více ovšem, a mé oko
zasízelo, zaplakalo;
plakalo i srdce tklivé,
moře — to je nevrátivé.“

„Aj, aj, děvče, ještě pláčeš?
vždyť, holenku, on se vrátí,
pros za něho v San Giacomo,
tam jsou velmi hodní svatí,
jistě že jej mine zlota,
jak lodníka Condiotta.“ [8])

Jistě, jistě, udělám to,
San Giacomo mnoho zmůže,
za to mu chci každodenně
nejkrásnější nosit růže . . .
Kéž ho Pán Bůh vésti ráčí.
S Bohem, pane, — mně je k pláči.“ —

III.

Dítě, tvoje líčko vadne
jako vaše dávná sláva,
z vínku tvého, boubelatá,
list po lístku opadává.
Proč? leč nechci vyzvídat,
škoda, škoda nastokrát!

Vaše nebe povždy krásné,
celý rok v něm pučí růže,
pamatuj však, mráz že krutý
mžikem květy potřít může;
kdo jim život můž' zas dát? —
škoda — škoda nastokrát!

Uvadne-li růže chladem,
neoživne, neosvěží;
drahoušku, v tvém srdci snad už
také zvadlá růže leží.
Mlčíš? — Nechci dál se ptát,
škoda — škoda nastokrát!

Insulánka.

Klobouček pěkně na stranu
a copy zapletené,
mladinká insulánka se
na prodej s vodou žene.

Klobouček pěkně na stranu
a radost v svěžích lících,
a čistou, čerstvou vodu má
v stkvoucích se měděnicích.

Jak lesknou se ty vrkoče
a havranní ty vlasy!
Je pobožna, — nuž, uvidím,
zda milosrdnou asi? —

Ach, žízním, žízním, panenko
leč vodu můžeš schovat,
já chtěl bych radš ty rtíky tvé
upřímně pocelovat.

Ach, žízním, žízním, panenko,
což nezříš rty mé pláti?
ze studnic něhy, z očí tvých
chtěl bych svůj nápoj ssáti. —

Ach, žízním, žízním, panenko,
slyš, občerstvi mě; v díku
své lásky zlatem zplatím vše
na rubínech tvých rtíků.

Ach, žízním, žízním, panenko,
nuž, odlož tíž svou s plece,
ach, skloň se ke mně, skloň se, skloň,
buď milosrdnou přece!

Ach, neslyší, ach neslyší
a tiše kráčí dále . . .
Tak štíhlá, hezká, mladinká,
a lásky — žel — tak v mále!

Ach, žízním, žízním, panenko,
leč vody se mi nechce,
chtěl bych to snědé čílko tvé
jen políbiti lehce.

Ach, žízním, žízním, panenko,
a s tisícerou chutí
bych skonejšil tu žízeň svou
v tvém vroucím obejmutí.

Co kdo chce!

Divná, přepodivná chasa
dětí, dívek, stařen, chlapů,
jeden pláče, druhý jásá;
množství různých darmošlapů,
prohnaných a hloupých zase,
hezkých, tu zas kostrbatých,
tak je spatříš v každém čase
prosit v chrámech různých svatých.

Všude živo: před kavárnou,
v krčmě, venku na kanále;
zde zříš dívku lepotvárnou
se šedivcem, a tak dále.
Żebráka, jenž stále pláče,
šumaře, jenž uši trýzní,
cicerone, prodavače,
při tom všem však zmíráš žízní.

Za pár soldů Goldoniho
slyšíš v boudě všelijaké,
Verdiho a Spontiniho,
Tassona a Dante také;
za sold spatříš Tiziana,
Lionarda, Tintoretta,
zdarma moře, stavby stkvostné
a díl nejkrásnější světa.

———

Facchin.

Předsíň svatého Marka
je z mramoru a zlata,
že radost míti může
družina její svatá.

Zde velmi rád se facchin
pobožně na vše dívá
a ve skvostném tom místě
nejraděj odpočívá.

Sem denně ho to táhne,
leč není to snad věra —
jen aby v milém chládku
zde spal až do večera. —

Zamyšlená.

Z paláce se z okna kloní
dolů mladá signorina,
o ruku se podepírá
hlavinka ta mdlá a líná.

Ale oheň černých očí
po lagunách krouží v letu, —
a plnýma rtoma svýma
lehce kouří cigarettu.

Signorino sličná, mladá,
proč hledíte na laguny?
rozzvučely srdce vaše
mandoliny zlaté struny?

Signorino, signorino,
pohlédněte s okna dolů,
strun těch hlas a srdce vaše
utíkají k moři spolu.

Utíkají za lodníkem . . .
škoda! v krátce po něm veta,
zapomeňte — kuřte, prosím,
uhasne vám cigaretta!

Co jsem?

Co jsem, signorino, mne se ptáte? —
Čech jsem, pravý Čech, a mřít chci za to,
leč už dřív než krásný jih jsem shlédnul,
bylo srdce vlašským ohněm vzňato.

Co jsem? Nuž vězte: Krev jsem bujná,
létnu časem světem, všecko zírám,
s vrchů, strání, z dolů, řek a hájů,
z rosných kapek, z růží písně sbírám.

Co jsem? Vězte všecko: Jelen mladý,
zjevy srdce přiodívám nachem, —
víte, co je věrnost? — V té jsem Čechem,
a co láska, víte! — V té jsem Vlachem!

Nebezpečný pohled.

Rozkošné jest při tisících světel
v teplé noci chodit arkadami,
ale sladší o srdci a lásce,
o písních a růžích mluvit s vámi.

Rozkošné jest slyšet v podvečeru
před kavárnou hudbu při sorbetu,
krásnější však, sladší, moje drahá,
jedno políbení z vašich retů.

Rozkošné jest patření, kdy měsíc
na vodu a chrámy čárně svítí,
ale vaším vzhledem, moje drahá,
v ráz mé srdce plamenem se nítí.

Magnet.

Málo her zde, málo hudby, zpěvu,
málo zábav, signorino, věru;
třikráte jen do špinavé boudy,
do divadla — šel jsem na operu.

V Malibraně viděl jsem vás v lóži,
neustále na vás jsem se díval;
hejčkal jsem tak ubohé své srdce,
jež nelidsky zpěvák krutě zrýval.

V Malibraně viděl jsem vás v lóži,
seděla jste zamyšleně sama,
jen když na jevišti umírali,
tleskala jste pěkně ručičkama.

Kolikráte utéci jsem mínil,
zpěv i hra mi divně k srdci sáhly,
ale oči, vaše žhoucí oči
magnetem mne vždycky nazpět táhly

Nuže!

Mrzí mě to, signorino,
procházkou když chodíváte,
závojem a vějířem že
líčko svoje zakrýváte. —

Mrzí mě to, signorino,
že když po náměstí jdete,
na okamžik ani závoj
do polovic nezvednete.

Myslíte snad, že by srdce
v očinku se vašem skrylo,
a že by si motýlová
křídla svoje popálilo?

Nebojte se, signorino,
každý boj mě vábí, vězte:
čím víc ohně, tím víc písní,
jen mi válku vypovězte.

Uhodl jsem?

Jezdíte prý ráda po lodičce,
slyšíte prý ráda barkarolu?
Ach já také, signorino zlatá,
vyjeďme si, prosím, jednou spolu.

Vyjeďme si jednou k hájům Lida,
k Murazzim snad nebo do Torcella,
do Murana bych vás doprovodil,
kdybyste, má signorino, chtěla.

Zdá mi se však, signorino zlatá,
že by vás to všady omrzelo,
kdyby jedno láskou žhoucí srdce
při Rivě snad v loďce zůstat mělo.

Zdá mi se však, signorino zlatá,
že by vás to omrzelo všady,
kdyby nejel s vámi onen loďkář
černovlasý, táhlý, pěkný, mladý. —

— —

Pomozte mi!

Bohu dík, má signorino,
že vás zase nalezám,
celý den jsem pátral, chodil
uličkami sem a tam.

Bohu dík, má signorino,
že jsem vás zas uhlídal,
od rána až do poledne,
všude jsem se po vás ptal.

Všude hledal, všude ptal se,
mnoho jsem vám říci chtěl,
vše, co v krásném vašem oku
zářiti jsem uviděl.

Ale žel, má signorino,
divný pojímá mne cit
a mně nelze, srdce svoje
nikterak vám stlumočit.

Nikterak, a oheň srdce
divně tak se rozmáhá,
že si každá píseň svěží
v letu spálí křídla svá.

Pomozte mi, moje drahá!
pomozte těm slovům mým,
nežli žízní, nežli láskou
uvadnu neb uhořím! —

Bujné srdéčko.

Mladinká jste, v čtrnáctém snad jaře,
a již se vám láska v očka slila,
srdéčko se třepá, vzlétnout touží,
dejte na ně pozor, moje milá.

Vaše ňadro úzké je a těsné,
mocně pozvedá je svěží síla,
a ty ručky, ty ho neukrotí;
ty jsou příliš malé, moje milá.

Nepomůže, že jste řetěz zlatý
kolem prsou sobě otočila,
čím víc zlata na srdéčku svitne,
tím dřív vám je chytnou, moje milá

Sen.

Signorino, stěží uvěříte,
stěží uvěříte moje zdání:
zřel jsem moře, nebylo však mořem,
od Lagun až k Řecku bylo plání. —

Večer byl, a smutno na náměstí,
jenom měsíc hleděl matně dolů,
a my jsme se tiše procházeli,
já a vy, má signorino, spolu.

A já jsem vám vypravoval mnoho,
a vy jste tak divně na mne zřela,
že ten oheň vašich černých očí
v srdce se mi vedral jako střela.

Divně tak, jak čísti byste chtěla
horoucí a velké moje přání:
žíti s vámi šťastným, šťastným v lásce,
signorino zlatá, do skonání.

Vše jste četla — a pak čárným zrakem
na koně jste ohněm pohleděla.
co tam stojí u svatého Marka,[9])
a ti slétli dolů jako střela.

Velela jste, na koně jsme sedli.
na jednoho vy, já na druhého,
a každý z nás, signorino zlatá,
ještě podál průvodce měl svého.

Na dvou druhých jechal žal a láska.
a my rychle jeli po té pláni,
letěli jsme letem orla šumným
bez rozmluvy, pohledů a stání...

Známé kraje! — Víte, kam jsme jeli?
spěchali jsme do mé vlasti, drahá.
ach, a co jsem nyní ve snu spatřil.
signoro, mé srdce mluvit váhá.

Nazpět zůstal jezdec nejbujnější.
tři jen s námi jeli ještě tady:
vy a já a žal můj, signorino: —
zmizela nám láska! — Ó té zrady! —

—

Podivno!

Včera jsem jel po kanále,
na balkon jsem upřel zrak . . .
Co jsem viděl? – ale, ale,
signorino, tak vy tak?!

Balkon, druhdy prázdný z čista,
bujným kvítím obklopen,
za kvítím dvě prázdná místa; —
k čemu asi, k čemu jen?

Holuby dřív při výletu
vždy jste na něm krmila,
nyní pln je různých květů,
proč a k čemu, má milá?!

Kde dřív prádlo na sušení
podle zvyku zvěšené,
samé agávy jsou k zření,
na zdařbůh tak přece ne?!

Mysle na to, často plynu
mimo v noci, zas a zas,
a slýchávám mandolinu
doprovázet dvojí hlas.

Kdys jsem slyšel z Rigoletta
krásný duett, — krásný hlas! —
chvilkou ticho — po všem veta, —
kdo to byl, nuž prosím vás? —

Kdo to zpíval za myrtami
dvojích srdcí stejný sen?...
„Družka má a já, — my samy, —
nevěříte? — věřte jen!“

Jak že, to by ona byla?
ona, ona! žádný on?
má snad dívka, moje milá,
tak hluboký bariton?! —

Rybář.

To hloupé živobytí,
jen stále ryby chytat,
chci radš na Piazzetě
bohaté pány vítat.

Ti cizí páni věru,
ti mají peněz mnoho,
chtí vidět starou slávu,
a já chci těžit z toho.

Až dosti toho nalhu
za peněz plné hrstě,
koupím si modrý střapec
na čapku z rudé plstě.

Pak hnědou kamizolu,
a budu dělat pána,
a po kavárnách bloudit
až do bílého rána.

Nevím věru

Nevím věru, jak bych v noci tmavé
z okna svého ven se mohl dívat,
kdybych Vás, Vás, moje roztomilá,
neslyšel ty krásné písně zpívat.

Nevím, jak by v síni mušek plné
spoutaná má mysl blaze snila,
kdybyste se usmívavou tváří
obrazem k mým lícím neklonila.

Nevím, jak bych umíral as žízní
v boji s vaším vínem, s parným letem,
kdybyste mi patoky ty kalné
nesladila svojím krásným retem.

Nevím, jak by mnohá píseň moje
jasnou růži v srdci život měla,
kdybyste v tu hloubku přání mého
sluncem svojí přízně nehleděla. —

Samotná oliva.

Oliva bujná na břehu
do tichých vln se dívá
a chvěje listem zeleným
a starou hlavou kývá. —

Dva lidé tady zasedli
za krásné doby jarní,
kdy srdce plno zázraků
se svými skvosty marní.

Jich srdce čistá, blankytná
jak lazur na jezeře,
jich láska jasná nad slunce,
když v ranní pouť se béře.

Přec rozjít se čas povelel,
a žijí různé žití,
jen na strom někdy vzpomenou
a času vlnobití.

Jen oliva jich lásku zná,
až ona žití zbude,
kdo o lásce těch lidí dvou,
kdo potom vědět bude?

Rozdíl.

Tvé líbání tak vášnivé,
tak divoké, tak palné,
jak žhavé dechy scirocca,
jenž v poušti zrozen dálné.

Tvé oko plápol prerií,
a bílá ňadra tvoje
jsou jako bouří zmítané
vln nepokojné roje.

Tvá touha jako mořský vír,
jenž loďku v propast táhne;
tvé srdce jako žhavý blesk,
jenž po shoření práhne.

To není jiskra milosti
a lásky tiché loubí,
to zšílenělý vášně stesk
a zřídlo divé zhouby.

Srovnání.

Jste jak Venuše, má zlatá,
z Olympu jste přišla snad,
oči, rty a líčka vaše
milostný je souzvuk vnad.

Jste jak Venuše, má zlatá,
ambrosia jest váš chléb,
jen že Medicejská měla
větší cit a menší šlep.

— —

S Bohem!

Buď s Bohem, s Bohem, krásná paní má,
chci vidět zas svou drahou vlast, svou zem,
má píseň rozpiala již křídla svá,
a srdce touží být zas v ráji svém.

Mé oko mdlé již nádherou je tvou,
nechť zotaví je zase rodný luh,
já ukonejšil palnou touhu svou
a létnu tam, kam postavil mne Bůh.

Zřel jsem již dost, a srdce mne již bolí. —
Ty všude, všude věrných bratří máš,
ty's paní přec, leč s námi cizí stolí
a zpupně volá: „Hleďte, pán jsem váš!“

Já viděl tě a okřál jsem — a bledl,
leč nechci veškeré ti slzy dávat,
já bolest tvou a naši v jedno svedl
a vím, že doma víc mám oplakávat.

Nuž, s Bohem tedy, krásná paní má,
chci vidět zas svou drahou vlast, svou zem,
má píseň rozpiala už křídla svá,
a srdce chce být zase v ráji svém! —

Doma.

Jih báchorkou se zjevil, pak mi zhas'
a šlehl, vzňal se rudým ohněm zas —
ba vyšlehl jak velké slunce ranní
a změnil v zpěv mé toužné vzpomínání . . .
Buď pochválen ten milý, krásný jih! —

Zas útulně mne vítá drahá zem,
zas doma, doma, v drahé vlasti jsem;
zas háj i les mír do duše mi šumí
a žal můj uspává a vzdechy tlumí . . .
Buď požehnán ten milý, krásný les!

Zde svrhlo srdce dumnou svoji tíž
a břečtanem v něm kypří radost již,
a mysl znova zrozená se vznáší
výš k nebesům a křídlem mraky plaší . . .
Buď požehnán ten milý, krásný kraj! —

Zde zas má vlast, ten krásný světa díl,
jíž v prsten hor Bůh perlou zasadil,
a krásu sypala v ni jeho dlaň;
ó Bože věčný, chraň ji, chraň ji, chraň;
buď požehnána drahá moje vlast!

II. DOZVUKY VLASKÉ.

Ze slov, které zpěvem lidu
do srdce se vnořily,
vlašský vznět a české slovo
tyto hříčky stvořily.

I.

Tak zpívá lid, já mnohou kapku rosy
a mnohý pel z těch jemných lístků vzal,
leč mnohý květ mou krev co rosu nosí,
já jsem jej z jihu v sever štěpoval.

II.

Ó jak jsi krásna, budiž požehnána!
Tvůj úsměv rtů, toť srdci sladká mana;
jsi jarním krajem za teplého rána,
jsi rosa v kalich květu sesypána,
jsi kapka krve do prstenu dána,
jímž s nebem snouben svět. — Ó budiž požehnána!

III.

Že miluješ? Vždyť k spatření tě není,
ty přicházíváš jednou za sto let,
a to jen ještě jako z poručení.

IV.

A kdyby život vše mi nazpět dával,
co vzal mi v světě osud, pták ten dravý,
já nechtěl koupit bych ten blaha nával
za jeden vlas z tvé drahé, milé hlavy.

V.

Buď rád, buď rád, mne brzo pochovají,
pak k tobě přijdu, v čase lásky, máji,
pak před tebou se objeví můj duch,
a šílen láskou obejmeš jen vzduch.
Tak chci tě trápit, denně přijdu k tobě.
buď rád, buď rád, už brzo budu v hrobě.

VI.

Že musíme se rozloučit, mi děli,
a moje oči při tom zaslzely,
a slzy ty a stesk a srdce žár,
to v památní jsem dal ti svatodar;
až omrzí tě, z prsou jej vytrhni,
a zasměj se a do moře jej vrhni,
a zasměj se, vždyť svět se také směje,
když umírá dvé srdcí bez naděje.

VII.

I malá, drobná věc nás blažit může,
jen s upřímným-li srdcem byla dána,
mám důkaz toho na tobě, má růže.

VIII.

Až někdy drahá přijdeš do nebe,
chci tam už toužně čekat na tebe,
chci na tebe tam čekat, moje štěstí,
a naproti chci své ti srdce nésti;
a v náruč až si klesnem' v objímání —
sám tvůrce bude míti smilování
a ze dvou našich srdcí jedno stvoří,
a jeho plápol nešlehne již k hoři;
ten jeho plápol k lásce se jen vzníti,
a zář ta bude nad démant se stkvíti,
to srdce bude na stejně v nás bíti
a na věky se budem rádi míti.

IX.

Láska jest víno, které kypí stále —
u večer ohnivé a z rána vyvětralé.

X.

Ach, kdeže najít léků, pomoci?
mé srdce utíkává v půlnoci,
mé srdce volí půlnoční ten čas,
by spatřit mohlo, signoro, jen vás!
Nuž, suďte sama, jak as tělu bývá,
když bez srdce v čas noční odpočívá.

XI.

Kdybys mne býval vřele miloval,
byla bych v rakvi okem k tobě vzhledla,
kdybys mně vřelý polibek byl dal,
byla bych v rakvi rámě svoje zvedla
a tvoji byla bych objala šíji;
leč jinak vše, již v rubáš tělo kryji,
já umru již — a ty mne pochovej,
pak do krčmy si zajdi, pij a hrej,
jak jsi to dělal, když jsem prosila tě:
ach, zůstaň u mne — ďábel je v tom zlatě;
a hrej a pij, až prohráš všecko všudy,
pak na hrob jdi a vyhrab jeho hrudy,
a udělej si kostky z bílých kostí
a z lebky pohár; — bav se do sytosti. —
Jen po moři mi nejezdi, můj zlatý,
neb velkým hříchem duše tvoje prahne,
an těžký tak, že na dno tě as stáhne;
buď tobě milostiv sám Pán Bůh svatý. —

XII.

Ty's ukrutnějši nežli bandita;
vždyť vraždit můžeš ode dne mne ke dnu,
má všecka krev již pro tě vylita,
a divno mi, že ještě v tváři blednu.
Ach, nebudiž tak krutě zaryta,
zde vezmi již — já sám ti dýku zvednu,
mám umírání toho do syta;
na místě tisíc smrtí dej mi jednu!

XIII.

Když jsem vás spatřil, sklopil jsem svůj zrak,
když jsem vás spatřil, roztoužen jsem mřel —
a pak jsem zpíval jako tažný pták,
když v teplém jihu nové nebe zřel.

XIV.

Já pozvu si dnes lásku k hostině!
Osvětlím žárlivostí večeřadla,
a za koberce budou srdce zvadlá,
za nápoj slzy podám jedině;
za potravu jí vzpomínání dám,
z pohledu mroucích — okras nadělám
a hodlám vzdechy v livrej veršů schovat,
by mohly paničku tu obsluhovat.

XV.

Nechť po boji nás svatý mír zas blaží,
ať nedí svět, že totéž srdce vřela,
co mysl králů dvou, když vykypěla,
po válce rukou dáním nedokáží. —

XVI.

Na lůžku leží ubohá má milá.
A do Padovy cesta moje byla,

kde svatý Antonín na zlatém stonku
tré bílých drží liliových zvonků.
A když jsem v pokoře mu žaloval,
tu útěchu mi hodný svatý dal:
„Musí-li tvoje milá se světa,
pak na památku trápení a bolu,
brzičko, synu, na zlatém mém stvolu
ať čtvrtá bílá lilje vykvétá! —“
Má milá umřela. Já putoval
až do Loreta k milé Matce boží,
bych útěchu si z jejích očí vzal.
Tam žaloval jsem velký srdce žal,
by z prsou vzala bujné ono hloží.
A matka boží hlavu ponížila
a tiše, tiše ke mně promluvila:
„Už potěš se! Zříš jakous na ní vinu?
Mám korunu jen jednu, milý synu;
kéž dvě jsou mé, tu jednu bych jí dala,
že tě tak z vroucí duše milovala.“

XVII.

Přál bych si brzo přijít do nebe
a přece rád bych na tom světě byl,
a stát se může jenom od tebe,
by pohár přání mých se naplnil.
Ty nechceš však — nuž vím, co udělám:
já rychle cestou do Říma se dám
a poprosím prvního z apoštolů,
by s oltáře mi klíč svůj hodil dolů.

Tak navzdor tobě splním přání svoje;
své nebe otevru, to srdce tvoje.

XVIII.

Ach, kterak, dívko, možno je to jen,
že oko tvé je stálý, slunný den?
Když bdíš, tu okem pučí v pláni kvítí,
a v spánku mi tvé oko v srdce svítí.

XIX.

Vy chcete, abych píseň zazpíval?
Ach, těžké, těžké jest to počínání!
Půjčte mně k písni vašich oček pal
a rtíků vašich jemné usmívání;
půjčte mi růže s vašich milých lící
a hebkost vašich ramen i váš vlas,
neb musím vám to, roztomilá, říci,
že dobrá píseň těch musí mít krás:
Musí být dítko čtveračivé, hravé,
musí mít kadeře jak zlato plavé
a křidélka jak srdce vaše malé
a musí smát se, plakat nenadále!
Musí být černooká jako vy jste,
musí být přítulná a touhy čisté,
musí být poupě růže plnolisté,
musí mít jemnost svou i trny jisté . . .
musí být zkrátka všecka jako vy jste! —

XX.

Jsem pobožný, leč když jsem tě zřel v bálu,
na bílém krku malý zlatý křížek,
byla's mně milejší než tisíc kardinálů.

XXI.

Ten oheň, o němž denně pravíváte,
toho as sotva v srdci mnoho máte,
ten oheň lásky vaší není stkvělý,
a kdo ví, strávil-li by doutník celý.

XXII.

Nuž kupte hocha, lacino ho dám!
Dám vám ho zcela jak ho sama mám;
já za grešli jsem při něm nezískala;
když o lásce mně mluvil, vždy jsem spala.

XXIII.

Kdyby mé lůžko zlatohlav byl stkvělý
a kolem růžičky se rozvíjely,
přec by mně smutek klidně spáti nedal,
kdyby můj milý se mnou nezasedal.

XXIV.

Aj, což se divíte, mé zlaté děti,
že tam ta hvězda střelmo dolů letí?

To denně zřím a vysvětlím to vám:
já hvězdou hochu pozdrav posílám.

XXV.

A kdybych do ráje dnes volán byl,
kde čekala by na mne zář už svatá;
bez vás tam být, — radš bych se obrátil,
radš bych se obrátil, má boubelatá.

XXVI.

Ba vy jste zázrak, moje přespanilá,
a všemocnost svůj vrchol ve vás skryla;
vy máte v světě nejkrásnější líce,
vy máte odhodlanost jaré lvice,
vy máte záletníků na tisíce,
jen žel, že srdcí ještě máte více!

XXVII.

Aj, ritornel, on vždy se krásně vznáší
jsa arab, zřídka jenom podklesne se,
však za to ohnivostí rád se plaší.

XXVIII.

Má jsoucnost všecka náhle k tobě chvátí,
a jména-li jen tvého pomyslím,
hned bílý východ mile zrůžovatí,

XXIX.

Zde na svých ňadrech hlavince tvé stelu,
vždyť očkem, kterým v nitro moje hledíš,
vyrůstá v srdci na sta ritornelů.

XXX.

Čím kdo byl živ, tím do hrobu se ztrácí,
já lásku v krátkých ritornelech žil,
a život můj v nich zvučně dokrvácí.

XXXI.

Ach, já jsem do Říma až putoval,
aby mně papež rozhřešení dal,
že líbáním jsem tebe miloval!
Líbání, pravil papež, není hřích,
když hezkým dal jsi oheň ze rtů svých;
leč hřích to velký, věčně žhoucí plamen,
nehezké líbal-li jsi, synu. Amen.

XXXII.

Já na vás musím, zlatá, žalovat,
že vaše očka umí čarovat.
Já na vás musím žalovat, má zlatá,
že vaše očínka jsou jedovatá,
neb kamokoli, moje zlatá, zříte,
tím krásným okem všecko převrátíte.
Kdo mrtev byl, ten vzkříšení své slaví,
a zdráv-li kdo, ten vadna ochuraví.

XXXIII.

V zpovědi páteru jsem žaloval,
že dívce v cestě hubičku jsem dal,
on zamysliv se „*absolvo*“ děl zchladna,
buď, hochu, rád — mne *nesmí* potkat žádná.

XXXIV.

A ptá-li se mne, od koho jsem as
v drobných se verších mluvit naučil:
ach, dobří lidé, to již drahný čas,
já tenkrát ještě ptákem v lese žil;
leč oko dívky na mne zasvítilo,
a srdce moje plno veršů bylo;
teď když mi dala celou duši svou,
jsem králem — víc, víc! — jsem už poetou.

III. VLAST.

Vlast je velká zlatá lyra,
v struny kdo chceš udeřit,
musíš s časem myslit, konat,
musíš s časem žít i mřít.

Buď volným.

Buď upřímným a věrným buď;
leč tvůj-li hněv kdo vzbudí,
pak přísně konej, přísně suď
a odvahu měj v hrudi,
leč pánem buď jen nad sebou,
a dle svých zlatých srdce desk
vše vykonej, všem volnost přej,
pak sám jsi volným jako blesk.

Buď hrdým na svou drahou zem,
a když ji cizák zhaní,
pak na odpor se postav všem
a umři hrdě za ni; —
přej, ať si každý vypěstí
svůj štěstí květ i slávy strom,
ty pečuj jen, bys ven a ven
byl volným jako blesk a hrom.

— —

Jen chutě!

Jen bijte, je nás nemnoho,
my přece odoláme,
jen palte chutě do toho,
vždyť ještě srdce máme!

Jen bijte, aspoň bídu svou
i sílu ucítíme,
a svěžestí pak mladistvou
vás v krvi utopíme.

Češi s Moravany.

Za zlatou Prahou Bílá hora stojí
a v mraku skrývá šedou hlavu svoji,
u paty hory té pak v táhlé pláni
vír v pláči prach a bejlí popohání;
zde zahynuli Češi s Moravany.

Zde válčil národ — junáci i muži,
zde v oruží a tamo bez oruží,
zde křížily se meče: blesky žhavé,
až utlumily muškety je dravé;
zde zahynuli Češi s Moravany.

Zde zněly rány — opět ticho bylo —
ej, mnoho k spánku se jich uhostilo,
a mnohý střelou skácený v tom boji
jen horkou slzou vymyl ránu svoji;
zde zahynuli Češi s Moravany.

Jim není třeba známky na hrob dáti,
jich jména listy historie zlatí;
a ti kdo po nich bojují, ač tiše,
těch jména Klio k jménům oněch píše;
a vždy to budou Češi s Moravany.

---

8. listopad 1620.

Chladný zavál vítr od západní strany,
zavál nejchladnější dobou listopadu,
že na Pražských věžích od bouře a chladu
zvony zavzdychaly jako temné hrany.

Chladný zavál vítr, a ta mračna černá
všecko po okolí nebe zukrývala,
na kotoučích prachu černá zrada spala,
jako cizoložka hanby licoměrná.

Chladný zavál vítr, skučel na vše strany,
listí uvadlého sháněl z lesa nával,
jím pod Bílou horou kolébku vystlával
pro ubohé Čechy s bratry Moravany.

Kdy?

Aj což nikdy nedočkám se
vítězného z mrtvých vstání?
máme bít se zas a zase
za svá práva do skonání?

Leč ať mrtev jsem, já vstanu,
zatlucte jen na mém hrobě,
a pro jednu svatou ránu,
pro svůj život přijdu sobě!

IV. ZNĚLKY.

I.

Chci k Tobě, drahá, promluviti slovem,
jímž Petrarka pěl, Kollár, Mickiewicz,
jichž krásná srdce něžný lásky chtíč
a touhu svou vždy v šatě pěla novém.

Nechť mnozí dí: »Jen hříčkou znělku zovem,
jest barevný to poetický míč,
kdo zpívat chceš, ten přímo srdce lič,
a neskrývej cit těžkým formy rovem.«

Však nehněvej se, duše milovaná,
chci v ladný souzvuk uvést srdce žal,
jenž druhdy v slzách peruti své hrouží;
ach, srdci tomu mnohá rána dána,
a když jsem nyní šťastnějším se stal,
tu v znělce zpěv můj k Tobě vzlétnout touží.

II.

Když tak sedám samojedin v loubí,
tu se hlava k prsům nakloní,
v srdci mém to divně zazvoní
a má ústa oddychnou si z hloubi.

Jak když svlačec zelenavý vroubí
bujné větve staré jabloni,
až mu z květů rosu vyroní,
tak se smutek s mojí duší snoubí.

A mé srdce podivně se chvěje,
plno je, leč písně nezapěje,
těžká hlava klesá do ruky.
Za slzou se slza v líce seje,
v duši divná touha křídly věje,
jsou to mladých písní dozvuky.

III.

Už bílým stromy vypučely květem
a moje srdce květem nachovým,
a dýše lásku pelem květovým,
tak jak ty stromy každým novým letem.

A jako jaro malým ptáčat dětem
v čas velí zpívat teplým dechem svým:
tak velí srdce: Zpívej, věru vím,
že duše tvá se novým vznáší vzletem.

Nuž zpívej též, však zasluhuje chvály
ta duše předrahá, jíž opěváš,
a jejíž rty hloub srdce tebe hřály;
nuž zpívej, pokud oheň v srdci máš,
než hoře tvoje zřítelnice skalí,
než jí, než písni na vždy s Bohem dáš.

IV.

Bože můj, jak šťastný jsem zas zcela,
ještě šťastný v trudu živobytí,
ruka má Tvou ruku ještě cítí,
jež mi na skloněné hlavě dlela.

Blaženým mne učinit jsi chtěla,
v pohár lásky rozkoš duše vlíti,
chtěla jsi mne křídly míru krýti; —
rozkotáno! a Ty's zaslzela.

Rozkacený osud jinak kázal, —
srdce zvadlá nerozkvetou víc —
z knihy štěstí naše jména smazal;
ale chvil těch drahých na tisíc
anděl v kytku upomínek svázal,
z níž má duše vzlétá Tobě vstříc.

V.

Hrdý muž zde před Tebou se kloní,
na cestu Ti sype písní květ,
v Tobě jeho nebe, jeho svět,
jeho slunce, v němž se nadšen sloní.

Pro Tvou lásku, všecko dal bych pro ni,
každý srdce úder, ducha vzlet,
mysli Tvé však žhavý hrdý let
jako orel ve výši se honí.

Budiž mou, nach srdce Ti chci dáti,
vše, co kdy jsem toužil, vše co ždám,
Tobě slunci novým sluncem vzpláti.
Vlast a Tebe jenom v duši mám,
jenom vás — a nežli smrt mne schvátí,
písní svou vám pomník zachovám.

VI.

Umíral jsem — tak se mi to zdálo,
kam jsem zřel, byl samoten jsem všude,
tiše chladly krve proudy rudé,
srdce mé se zachvělo a stálo. —

Aj, což duší drahých mám tak málo?
což mi v smrti za útěchu zbude? —
Ale jedné nikdy nezabude,
jejíž oko krásně druhdy plálo! —

V paprsku, jenž vnikal do mé síně,
náhle zřel jsem sivých očí zář,
očí Tvých to, v jejíž ondy klíně
uslzenou ukrýval jsem tvář,
v jejichž bílých křídel milém stíně
klesal jsem jak hříšník před oltář.

POZNÁMKY.

Most lagunový je 3602 metry (as půl geografické míle) dlouhý, 9 metrů široký, spojuje Benátky se severozápadní pevninou a je sestrojen na 222 obloucích.

Riva dei Schiavoni, břeh Slavonců, jest místo, kde takřka veškeré lodě se zakotvují. Břeh ten, čili lépe nábřeží, počíná u paláce dožů a táhne se v jemně vydutém povrchu jihovýchodně délkou as 1140 metrů. Na Rivě té jest množství elegantních kaváren, v kterých jsem časopisy veškerých slovanských nářečí vyloženy nalezl, z časopisů českých na př. Politiku, Hlas, Národní a Humoristické listy. Rivu okrašluje mnoho překrásných staveb, které počínají palácem dožů, jehožto postranní fronta k břehu jest obrácena, a končí kostelem sv. Blažeje (San Biaggio).

Trabaccoli jsou dvoustěžňové, štíhlé a elegancí zevnějšku se vyznačující lodě kupecké přicházející z Terstu, Rjeky, z Neapole a Sicilie, ano i z Řecka. Dělníci jejich jsou takřka všichni Slované.

Campanile di San Marco jest 335 střevíců vysoká zvonice na Piazettě, totiž malém náměstí, stojící jižně naproti chrámu sv. Marka a přímo proti paláci dožů s překrásnou vyhlídkou na Benátky a okolí; stavěna

byla přes 600 let a praví se, že nestojí ani na pilotech. U paty věže vystavěl slavný Sansovin okolo r. 1540 tak zvanou logiettu, která byla překrásnými sochami Venecie (jako Justitie), Venuše jako symbol Cypru, Jovišovi jako symbol Candie, panství to Benátčanů, okrášlena. V logiettě té shromážděni byli vždy prokuratorové Sv. Marka, jak republiku benátskou prostě jmenovali, kteří veleli strážím. Nesměl totiž nikdo v čas zasedání veliké rady ozbrojen jíti přes malé náměstí, a kdož byli dostiženi, pověšeni jsou okamžitě.

Slavný kardinál Bembo žil v milostném poměru k Lukrecii Borgii, jakž dosti známo.

Molo nazývají se stupně z Velkého kanálu (Canal grande) na piazettu. Molo jest vlastně hráz do vody sáhající, která dříve od stupňů těch v kanál vycházela; o té však není již památky.

Chrám Santa Maria della Salute stojí na jižní straně Velkého kanálu, skvostná to stavba z příkazu vlády roku 1631 od Baltasara Longhera vystavěna, jako dík Bohu za odvrácení moru. Jest překrásnými kopulemi zdobena a plna soch. Strop a chor krášlí malby Salviati-ho a Tiziana.

Mercerie jest ulice s nejnádhernějšími kupeckými krámy; vede k ní brána s věží, již stavěl Pietro Lombardo; na plochém vrcholu jejím stojí kovové sochy, jichž kladiva na zvon tlukou, Benátčanům hodiny oznamujíce.

V nevelké vzdálenosti před chrámem sv. Marka stojí tři stežně, na kterých dříve vztyčeny byly prapory tří království, nad nimiž panství vedla republika.

Bucentoro byla skvostná loď, která při slavnostech mocného nesla dože; z té však nalézá se v arsenale pouze jen zob přední. Model vedle vystavěný svědčí o bývalé nádheře její.

[1]) Roh Benediktův jest koruna, vlastně diadem v podobě rohu, dar to abatyše kláštera S. Zaccharia dožovi Pietrovi Gradenigovi. Roh tento pocházel od papeže Benedikta III., jejž on klášteru jeptišek daroval. Při menších slavnostech nosil dože podobnou ozdobu z látky zlatem krumplované. Ozdoba sama upomíná valně na frigickou čapku.

[2]) Dože zasnuboval se na den Na nebe vstoupení Páně symbolicky s mořem, na věčnou památku boje, v kterém téhož dne dože Ziani nad nesmírnou námořní mocí Bedřicha Rudovousa, jíž velel Bedřichův syn Otto, u Salvory v zátoce pisanské stkvěle zvítězil. Ziani zajal Ottu a papež Alexander III. smířiv Ziani-ho i Bedřicha daroval prvnějšímu prsten pravě, že jako žena muži poddaná jest, i Adria dožovi poddanou býti má.

[3]) Když se moře zedme, vyhazuje prý posud lebky a hnáty na břeh Rivy dei Schiavoni. Bylať zajisté ta místa pohřebištěm tajně popravených.

[4]) Israelo Bertuccio byl dělníkem v arsenalu a nechtěje vydati patriciovi Barbarovi některých věcí bez svolení dožova, byl od šlechtice toho do krve zpoličkován. I šel si stěžovat k dožovi Falierovi. Ten však, byv sám dříve na choti své od šlechtice pohaněn, aniž se mu zadostučinění dostalo, oslyšel ho, pravě že sám sláb je něčeho konati. I zdál se Bertuccio rozuměti dožovi. Jiskry čtyr očí přeletěly v srdce stejná a smluvena jest pomsta hrdé, pyšné signorii. Stavitel paláce dožů, Filip Calendario, byl brzo získán a smluveno porubání veškeré šlechty. Jistý Bertrand však chtěje dobrodince svého patricia Leoni-a ušetřena míti, vyzradil vše tím, že ho varoval, aby na zejtří do rady nešel. Bertucio a Calendario byli zatčeni a vyzradivše v mučírně vše, byli téže noci před palácem pověšeni, dože pak jednohlasně k smrti odsouzen. I sťata mu hlava na velkých schodech západní části paláce. Kosti

všech spočívají v lagunách a památka Falieriho byla vyhlazena. Ani obrazu není; všecky skupovány jsou vyslanectvími republiky za cenu největší, a místo podobizny jeho v řadě dožů v síních paláce pokryto jest černou rouškou, na níž psáno:

Hic est locus Marini Falieri
decapitati pro criminibus.

Tak mstila se republika panská. — Bertrand žádaje ročně větší sumy peněz mimo 1000 dukátův pense, které požíval a chtě konečně zapsán býti i do zlaté knihy šlechty, vyznamenání to, jehož se zřídka králům a papežům dostávalo, zmizel jedné noci, stav se signorii obtížným. Hnáty jeho leží snad také v lagunách.

O Lidu napsali, jak známo, Byron, George Sand, Delavigne a jiní mnoho krásného. Jest to násep do moře sáhající, vysazený stromy morušovými, kyprou pokrytý zelení. Jest na něm pevnůstka sv. Mikuláše, v které každý pondělek v podzimku volné zábavy lidu se konají. Byron vypravuje, že zde pod stromem morušovým sedaje Beppa básnil; chtěl prý i zde pohřben býti. Já navštíviv Lido s generálem W., vzorně česky hovořícím pánem, v půlnoc měsíční, byl jsem uchvácen pohledem lagun a konturami euganejských vrchů, které v mírném vání scirocca očím vznešeně se objevovaly.

Též v Orientu měla republika benátská panství svá a mnoho odtud nanesla soch, ano i posvátné ostatky soch Phidiových.

V salonech benátské Madame de Staël, jak Byron hraběnku Abrizzi nazýval, poznal Byron i hraběnku Guiccioli, byla prý to jeho jediná pravá láska mající moc nad žitím i duchem jeho.

Paolo Gagliari nazván Veronese byl tvůrcem tak zvané zlaté a sametové doby, skvělého koloritu a virtuosního propracování draperií. Assuntu pak čili na

nebe vstoupení panny Marie maloval Tiziano Vecellio, prostě Tizian zvaný.

[6]) Známo, že Čechové do Padovy na studia chodili, na př. Valdštýn. Kocín z Kocinetu a jiní.

[7]) Prato di Vale je oválový oddíl v zahradě botanické, okrášlen je sochami velikánů světových.

[8]) Baronka d'Montanan vypravuje v knížce své o Benátkách, že si Entiopo Condiotto. loďmistr z prvních benátských osadníků, vystavěl při Rialtu dřevěný dům, v němž mnoho ukrýval bohatství. Když pak v domě tom vypukl oheň, přislíbil prý svatému, jejž vzýval, postaviti kapli, bude-li zachráněn . . . I přišel déšť a Condiotto dostál slovu. postaviv první kapli v Benátkách.

Insuláni čili osadníci ostrovů nosí vodu studničnou na prodej do Benátek.

[9]) Koně tyto jsou z času Nerona a byly dříve pozlaceny; každý váží 1750 liber. Jest to kořist, již Benátčané po dobytí Carhradu domů přinesli Připisují se Lissipovi.

OBSAH DÍLU I.

I. JIŽNÍ ZVUKY.

Str.

NAKLADATELSTVÍ

J. OTTO

KNIHTISKÁRNA